

Glasiło

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in odgovorni urednik:

JAKOB DIMNIK,

učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 13. Ljubljana, 1. mal. srpana 1897. XXXVII. leto.

Vsebina: Jakob Dimnik: Dijaška zavetišča za učiteljske otroke v Ljubljani, Kranji, Novemestu in Krškem. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — —ič: O uredbi učiteljskih plač na Kranjskem. — Josip Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnštva.

Geslo: „Ne nazaj, ne navzdol, ampak naprej in navzgor“.

Dijaška zavetišča za učiteljske otroke v Ljubljani, Kranji, Novemestu in Krškem.

I.

Odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ se je posvetoval, kako bi bilo mogoče podpirati učiteljske otroke, ki se šolajo v Ljubljani, v Kranji, v Novemestu in v Krškem, še predno homo imeli „konvikt“ pod streho. V ta namen se je sklenilo osnovati v Ljubljani, v Kranji, v Novemestu in v Krškem „dijaška zavetišča“ in podpisaneec je pa dobil pooblastilo, da sestavi potrebna navodila, oziroma pravila.

Misel o dijaških zavetiščih se je porodila med češkim učiteljstvom. Danes je na Češkem že osem dijaških zavetišč. Prvi načrt pravil v teh zavetiščih je sestavil predsednik okrajnega učiteljskega društva v Reichenbergu, katera je potem odbor deželnega učiteljskega društva v Pragi odobril in sprejel v glavnih potezah. Vsako okrajno učiteljsko društvo, koje oskrbuje dijaško zavetišče dotičnega kraja, si pa prikroji pravila dotičnim krajevnim razmeram primerno, katera se pa vjemajo v bistvu s pravili, koje je odobrilo deželno učiteljsko društvo. V nekaterih krajih imajo dotična društva najeta navlašč v ta namen

posebno stanovanje, za koje morajo plačevati gojenci (za hrano, stanovanje in nadzorstvo) po 20 gld. mesečno. V obče se pa ravna mesečna plača za vsakega gojenca po draginjskih razmerah dotičnega kraja.

V drugih krajih se pa izročé gojenci dijaškega zavetišča skrbnim dijaškim gospodinjam, katere nadzoruje odbor dotičnega okrajnega učiteljskega društva.

Nekateri gojenci dobivajo mesečno tudi po 5 gld. denarne podpore. To podporo pa dobivajo dotična okrajna učiteljska društva od deželnega učiteljskega društva, katero daruje na leto za dijaška zavetišča 1000 gld. Deželnemu učiteljskemu društvu pa gredo na roko zopet vsa okrajna učiteljska društva, katera zbirajo v ta namen darove. Vseh 45 okrajnih učiteljskih društev zbere vsako leto 400—500 gld. za dijaška zavetišča. L. 1894. je pa neki prijatelj učiteljev podaril deželnemu učiteljskemu društvu 1000 gld. za dijaška zavetišča, od kojih se pa vsako leto porabijo v ta namen le obresti, glavnic ostane pa nedotaknjena.

Poleg dijaških zavetišč imajo češki učitelji v Pragi tudi svojo sirotišnico (konvikt za učiteljske otroke) in Cesar Franc Jožefovo ustanovo.

Tako skrbe češki učitelji za svoje otroke. Če prav ne vsega, a vendar nekaj tega storimo lahko tudi slovenski učitelji za svojo deco. Naš konvikt je v lepem tiru; a marsikdo bi imel že rad takoj koristi od njega; to pa, seveda, ni še mogoče. Da bi pa sedanji učiteljski rod imel tudi nekaj koristi od naših najnovejših dobrodelnih naklepov in naprav, v ta namen zbiramo darove za „Cesar Franc Jožefovo ustanovo“. Če bo došlo za ustanovo tudi letos in prihodnje leto toliko darov, kakor lansko leto, potem bomo l. 1898. lahko že jednega ali dva učiteljskega otroka podpirali. Ker se bo tretjina obresti pridejala vsako leto k glavnici, bo črez nekaj let vedno več učiteljskih otrok deležnih te podpore. V ta namen je pa treba požrtvovalnosti in zopet požrtvovalnosti. Upamo, da ga ne bo učitelja in učiteljice na Kranjskem, ki bi vsaj nekaj ne daroval za našo ustanovo. Pa tudi dolžnost vsakega okrajnega učiteljskega društva bodi, da kaj stori za „Cesar Franc Jožefovo ustanovo“. Po našem mnenji bi bilo najboljšo, če priredi vsako okrajno učiteljsko društvo v proslavo cesarjeve 50 letnice vsaj po jedno veselico, katere čisti dohodek bi se obrnil za našo ustanovo.

Da bi mi za dijaško zavetišče, bodisi v Ljubljani, Kranji, Novemestu ali Krškem, najeli svoje stanovanje, v to nam primanjkuje gmotnih sredstev; prav lahko pa posnemamo češke učitelje v tem, da izročimo gojence skrbnim in vestnim dijaškim gospodinjam, katere bi nadzorovalo v Ljubljani „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“, v Kranji, v Novemestu in v Krškem pa tamošnje okrajno učiteljsko

društvo. V Ljubljani bi vzeli pod to nadzorstvo lahko tudi gojence (gojenke) tukajšnjega c. kr. učiteljišča, če bi odbor za to dobil dovoljenje od starišev dotičnikov, ali pa od ravnateljstva c. kr. učiteljišča.

Poleg zdravih in dobrih stanovanj pri skrbnih in vestnih dijaških gospodinjah za primerno mesečno plačo, katero bi morali stariši seveda sami plačevati, bi moral odbor tudi skrbeti, da dobi za revnejše gojence — vsaj za par dni v tednu — tudi brezplačno hrano po hišah ali v „dijaški kuhinji.“

To bi bil površen pregled dijaških zavetišč. Dobrote njih so torej te-le: 1. Preskrbljevanje gojencev z dobrimi in zanesljivimi stanovanji pri dijaških gospodinjah proti plačilu. — 2. Nadzorstvo gojencev. — 3. Preskrbljevanje gojencev z brezplačno hrano po hišah ali v „dijaški kuhinji“. — 4. Preskrbljevanje z brezplačnim stanovanjem. — 5. Gmotna podpora za obleko, knjige in učila, če bo odboru kaj denarja na razpolago. To bi bil glavni obris dijaških zavetišč; v naslednjem pa podajamo podrobni načrt dijaškega zavetišča v Ljubljani.

II.

Pravila

dijaškega zavetišča za učiteljske otroke v Ljubljani.

1. V dijaško zavetišče v Ljubljani se sprejemajo učiteljski otroci in učiteljiščniki (učiteljiščnice). Otroci tistih učiteljev, ki so člani „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ in so prispevali za „Cesar Franc Jožefovo ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“, imajo prednost.

2. Dijaško zavetišče preskrbuje dobra stanovanja in hrano za čim nižjo ceno, nadzoruje gojence med šolskim letom, odstranjuje po možnosti vse napake in nepravilike, povprašuje mesečno po vedenji in napredku gojencev pri direkcijah tukajšnjih šolskih zavodov, obvešča stariše o napakah gojencev ter podpira gojence pri vsaki priliki z dobrim svetom in tudi v dejanji.

3. Za to je pa dolžnost gojencev, da od odbora „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ postavljenega jim nadzornika ubogajo ter se v vsaki potrebi ž njim posvetujejo.

4. Za vsprejem v dijaško zavetišče se je oglašati v pričetku šolskega leta.

5. Vsak gojenec mora biti zvečer ob določeni uri (po zimi ob 7. uri, po leti pa ob 9. uri) doma.

6. Vsak gojenec se mora ravnati natančno po predpisih svojega učnega zavoda, paziti, da mu glede pravne ne more nihče blizo ter vporabljeni ves prosti čas za učenje.

7. Vsak gojenec se mora mesečno vsaj jedenkrat (prvo nedeljo v mesecu ob določeni uri) oglasiti pri svojem nadzorniku na pogovor.

8. Gojenci morajo vsako napako in nepravilnost v stanovanji takoj naznaniti svojemu nadzorniku; do svojih gospodinj (gospodarjev) se morajo vedno dostojno obnašati.

9. Tudi gospodinje (gospodarji) se morajo ravnati po pravilih dijaškega zavetišča. Skrbeti morajo za dobro, zdravo hrano, snago in red v stanovanji, za pravilno prezračevanje in kurjavo i. t. d.; vse napake gojencev morajo naznaniti nemudoma voditeljem dijaškega zavetišča. Gledati morajo posebno na to, da so gojenci po zimi ob sedmih, po leti pa ob devetih zvečer doma ter porabljajo ves prosti čas za učenje.

10. Voditelji dijaškega zavetišča imajo pravico, dijaška stanovanja nadzorovati, da se prepričajo o redu ter odstranijo vse napake in nepravilnosti. V neugodnem slučaju se smejo premestiti gojenci tudi v drugo stanovanje.

11. Če je bil gojenec pri mesečni konferenciji svojega zavoda opominjan, mora to naznanilo podpisati tudi dotični nadzornik dijaškega zavetišča.

12. Koncem vsakega polletja mora gojenec pokazati svoje spričevalo tudi dotičnemu nadzorniku dijaškega zavetišča.

13. Gojenci, ki nasprotujejo tem predpisom, dobé od vodstva grajo (ukor) ter se smejo izključiti iz dijaškega zavetišča. Odtegniti se jim smejo tudi vse podpore. V takih slučajih se obveščajo tudi stariši.

III.

Dijaško zavetišče v Ljubljani.

(Nastopna vprašanja morajo izpolniti gojenci v pričetku šolskega leta.)

1. Ime:
2. Zavod:, razred (letnik):
3. Stanuje pri:
Ulice: številka:
4. Sostanujejoči dijaki:
.
.
.
5. Mesečno plačilo:
6. Ali je glasovir na razpolago?:
7. Ali imate hrano po hišah? V dijaški kuhinji? Koliko dni?
Kje?
.
.

8. Opomnje:

9. Ali potrebujete podpore? Kakošne?

10. Naslov Vašega očeta (matere, namestnika):

v Zadnja pošta:

11. Ali je (bil) oče član „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ in ali je prispeval za „Cesar Franc Jožefovo ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“?

IV.

Zglasilnica

za stanovanje in hrano v dijaškem zavetišču v Ljubljani.

1. Ime gospodinje (gospodarja):

2. Stan:

3. Stanovanje (ulice, števil.):

4. Leža stanovanja:

5. Koliko mest za dijake je že oddanih?

6. Koliko je še prostih?

7. Koliko znaša mesečna plača?

8. Ali je tudi perilo v tem zapopadeno?

9. Ali je glasovir na razpolago?

Opomnje:

Opazka: Gospodinje (gospodarji) se morajo natančno držati predpisov dijaškega zavetišča. Skrbeti morajo vedno za dobro in zdravo hrano, snago i. t. d. ter naznaniti vse napake gojencev vodstvu dijaškega zavetišča. Gojencem ne smejo dovoliti, da bi izostajali po zimi čez sedmo in po leti pa čez deveto uro zvonaj. Stanovanje vodstvo večkrat nadzoruje, da se prepriča o redu. V neugodnem slučaju smejo gojenci stanovanje tudi zamenjati.

Na ta način bode torej uravnano dijaško zavetišče v Ljubljani. V Kranji, Novem mestu in Krškem si odbori dotičnih okr. učit. društev dijaška zavetišča za učiteljske otroke tamošnjim krajevnim razmeram primerno uredi.

Kdor izmed tovarišev šola svoje otroke v Ljubljani ter reflektuje na dijaško zavetišče, naj se za sedaj oglasi pri podpisancu, pozneje bode pa odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ imenoval iz svoje srede posebnega nadzornika (če treba, tudi več) — v blagor naše dece.

Jakob Dimnik.